

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Bydgoszczy

LBY-4101-07-04/2012
P/12/057

Bydgoszcz, lipca 2012 r.

**Pani
Maria Makowska
Dyrektor Zespołu Szkół nr 5 im. Arkadego Fiedlera
w Toruniu**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy przeprowadziła kontrolę Zespołu Szkół nr 5 im. Arkadego Fiedlera w Toruniu, zwanego w dalszej treści „Zespołem Szkół”, w zakresie kształcenia uczniów Gimnazjum nr 18 o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Badaniem kontrolnym objęto lata szkolne 2009/2010, 2010/2011, 2011-2012 (do czasu zakończenia kontroli).

W związku z kontrolą, której wyniki zostały przedstawione w protokole kontroli podpisanym w dniu 29 czerwca 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Dyrektor niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Zespołu Szkół w skontrolowanym zakresie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

Podstawą pozytywnej oceny było m.in.: terminowe dokonanie wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, zapewnienie wysoko wykwalifikowanej kadry nauczycieli i specjalistów, prawidłowe prowadzenie nadzoru pedagogicznego, zapewnienie profilaktycznej opieki zdrowotnej na terenie Zespołu Szkół, prawidłowe planowanie i gospodarowanie środkami finansowymi, zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych i wyposażenia Gimnazjum do realizacji zadań statutowych.

---

¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: nieprzestrzegania w oddziałach szkolnych wymaganych proporcji pomiędzy liczbami uczniów niepełnosprawnych a pełnosprawnych; nieterminowego wykonania zadań związanych ze świadczeniem - na rzecz uczniów Gimnazjum oraz ich rodziców - pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym poinformowania ze zwłoką rodziców uczniów o ustalonych dla nich formach tej pomocy; zaniechania obowiązku opiniowania przez Radę Pedagogiczną projektów planów finansowych Zespołu Szkół; nierzetelnego wprowadzenia danych do Systemu Informacji Oświatowej (SIO); braku pełnej realizacji zaleceń wynikających z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego; opóźnień w powiadomieniu organu nadzoru o wypadkach uczniów oraz niezapewnieniu uczniom możliwości pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych na terenie Gimnazjum.

1. Gimnazjum nr 18, zwane w dalszej treści „Gimnazjum” wchodzące w skład Zespołu Szkół posiadało 6 oddziałów integracyjnych.

Zgodnie z § 5 ust. 2 załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61, 624 ze zm.) liczba uczniów niepełnosprawnych w oddziale nie powinna być większa niż 5. Stwierdzono, że w latach szkolnych 2009/2010 oraz 2010/2011 odpowiednio do 4 oddziałów (1b, 2a, 3a, 3b) i jednego oddziału (2b) uczęszczało po 6 uczniów niepełnosprawnych, co w ocenie NIK nie dawało gwarancji prawidłowej organizacji procesu nauczania w tych oddziałach.

2. W wymaganym terminie, tj. do 31 marca 2011 r. Pani Dyrektor powołała Zespoły ds. Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych Uczniów Gimnazjum, zwane w dalszej treści „Zespołami”. Zespoły z opóźnieniem 13 dni wykonały zadania określone w § 20 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 228, poz. 1487), zwanego w dalszej treści „rozporządzeniem w sprawie organizacji pomocy”. Zadania te (m.in. ustalenie uczniom form pomocy psychologiczno-pedagogicznej) należało wykonać do dnia 31 marca 2011 r., a zostały zrealizowane dopiero dnia 13 kwietnia 2011 r., co stanowiło naruszenie wymogu do § 34 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie organizacji pomocy. Terminowa realizacja wymienionych zadań, w sytuacji gdy Zespoły zostały powołane dnia 31 marca 2011 r., była nierealna. Zwłoka ta nie spowodowała opóźnień w ustaleniu i ujęciu form pomocy psychologiczno-pedagogicznej w arkuszu organizacyjnym (wstępna propozycja) z dnia 10 maja 2011 r. sporządzonym na rok szkolny 2011/2012.

Ponadto, zgodnie z § 34 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie organizacji pomocy dla uczniów objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w roku szkolnym 2010/2011, przed wykonaniem zadań, o których mowa w § 20 ust. 1 ww. rozporządzenia, Gimnazjum zobowiązane było dokonać oceny jej efektywności. Stwierdzono, że ocenie takiej podlegało 13 uczniów, a Zespoły dokonując takiej oceny nie podjęły działań mających na celu odpowiednie ich udokumentowanie.

Zdaniem NIK realizacja takich zadań, szczególnie w zakresie trafności ocen, powinna znaleźć swoje odzwierciedlenie w formie dokumentu.

Rodzice (opiekunowie) o ustalonych dla ucznia formach, sposobach i okresach udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiarze godzin poszczególnych form tej pomocy zostali poinformowani dopiero po rozpoczęciu roku szkolnego 2011/2012. Informacje te sporządzono dnia 6 września 2011 r. i przekazano do osobistego odbioru. Zgodnie z § 34 ust. 4 rozporządzenia w sprawie organizacji pomocy powyższe informacje należało przekazać niezwłocznie po zatwierdzeniu przez organ prowadzący arkusz organizacji Zespołu Szkół, które miało miejsce dnia 23 maja 2011 r.

Ponadto stwierdzono, że w ramach tworzenia Indywidualnych Programów Edukacyjno Terapeutycznych (IPET) w przypadku 4 uczniów (na 23 posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego) nie uwzględniono wszystkich zaleceń wynikających z orzeczeń publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych (PPPP). Zalecenia tych poradni dotyczyły udziału w zajęciach socjoterapeutycznych (3 uczniów) i objęcia terapią logopedyczną (jeden uczeń).

W latach szkolnych 2009/2010 i 2010/2011 organizując zajęcia rewalidacyjne dla uczniów Gimnazjum w 9 przypadkach nie zrealizowano części zaleceń wynikających z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. W roku szkolnym 2009/2010 wobec 5 uczniów (na 32 ogółem) nie realizowano wymaganych zajęć socjoterapeutycznych dla 5 osób, terapii logopedycznej dla 2 osób, a w roku szkolnym 2010/2011 wobec 4 uczniów (na 25 ogółem) nie realizowano zajęć socjoterapeutycznych dla 3 osób oraz terapii logopedycznej dla 1 osoby.

W badanym okresie na 11 uczniów, których pomimo zaleceń PPPP nie objęto pomocą psychologiczno-pedagogiczną w formie zajęć socjoterapeutycznych, u 8 uczniów stwierdzono zaburzenie zachowania.

Zdaniem NIK brak możliwości udziału wspomnianych wyżej uczniów w zajęciach socjoterapeutycznych mógł ujemnie wpłynąć na osiągnięcie przez nich pomocy w zakresie nauki prawidłowego nawiązania kontaktów społecznych, radzenia sobie z napięciami emocjonalnymi, uczenia się samokontroli oraz przestrzegania norm i zachowań społecznie akceptowalnych.

Stosownie do § 12 rozporządzenia w sprawie organizacji pomocy² zajęcia socjoterapeutyczne oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym organizuje się dla uczniów z dysfunkcjami i zaburzeniami utrudniającymi funkcjonowanie społeczne.

W wyjaśnieniach wskazano na szereg przyczyn niepełnej realizacji zaleceń PPPP:

- starano się przydzielać uczniom nie więcej niż 3 godziny tygodniowo dodatkowych zajęć, tak aby byli w stanie efektywnie pracować,

---

² Poprzednio obowiązywało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 11, poz. 114), które zostało uchylone z dniem 1.02.2011 r. Zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 3 tego rozporządzenia zajęcia specjalistyczne socjoterapeutyczne oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym organizuje się dla uczniów z dysfunkcjami i zaburzeniami utrudniającymi funkcjonowanie społeczne.

- często na prośbę rodziców priorytetem były zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze,
- u niektórych uczniów terapię logopedyczną prowadzono i zakończono w Szkole Podstawowej Nr 18,
- na przydzielonych im zajęciach rewalidacji indywidualnej realizowano treści w perspektywie zachowań prospołecznych.

Stosownie do § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie organizacji pomocy³ zobowiązanym do organizowania tej pomocy jest dyrektor szkoły.

3. Kwalifikacje zatrudnionych specjalistów i nauczycieli oraz systematyczne ich podnoszenie w ramach doskonalenia zawodowego były zgodne z wymogami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. nr 50, poz. 400 ze zm.), zwanego w dalszej treści „rozporządzeniem w sprawie kwalifikacji”. Istniała zgodność nauczanego przedmiotu z posiadanymi przez nauczycieli kwalifikacjami, co zdaniem NIK zapewniało prawidłowy przebieg procesu kształcenia uczniów niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie.

Dodatkowo zatrudnieni nauczyciele i specjaliści realizowali zadania, o których mowa w § 5 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. Nr 19, poz. 167). Do zadań tych należało m.in.: rozpoznawanie potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie, współorganizowanie zajęć edukacyjnych i pracy wychowawczej w formach integracyjnych (wybieranie i opracowywanie programów nauczania oraz dostosowanie ich do indywidualnych potrzeb edukacyjnych, możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie, uczestniczenie w zajęciach edukacyjnych), prowadzenie zajęć rewalidacyjnych lub zajęć socjoterapeutycznych, udzielanie pomocy nauczycielom w doborze metod pracy z uczniami niepełnosprawnymi oraz niedostosowanymi społecznie.

W badanym okresie pracownicy Gimnazjum zatrudnieni na stanowiskach pedagogicznych podnosili swoje kwalifikacje zawodowe. W zakresie pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych pracownicy pedagogiczni uczestniczyli w szeregu seminariach, warsztatach, szkoleniach, kursach i konferencjach. Szkolenia prowadzono także na Radach Pedagogicznych Zespołu Szkół (np. dnia 18 marca 2011 r. na temat „Wspomaganie rozwoju ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – nowe przepisy obowiązujące w gimnazjum”).

---

³ Poprzednio § 15 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 11, poz. 114).

4. Zespół Szkół dysponował różnorodną bazą lokalową: biblioteka, czytelnia, centrum multimedialne, świetlica, stołówka, sala gimnastyczna, 3 boiska szkolne (w tym 2 ze sztuczną nawierzchnią), basen, siłownia, strzelnica szkolna, salki do gimnastyki korekcyjnej i gabinet profilaktyki zdrowotnej. Obiekty Zespołu Szkół spełniały warunki techniczne jakim powinny odpowiadać budynki, w których przebywali uczniowie niepełnosprawni⁴. Budynki Zespołu Szkół były ogrodzone, bezpiecznego przejścia przez ulicę pilnowały dwie osoby, wzdłuż ulicy znajdowała się barierka ochronna. Do poszczególnych obiektów sportowych wykonane były podjazdy. Do pomieszczeń lekcyjnych, basenu, stołówki istniała możliwość komunikacji windą osobową. Basen wyposażono w dźwig, z którego mogły korzystać osoby niepełnosprawne ruchowo. Na terenie basenu znajdowały się dwa pomieszczenia higieniczno-sanitarne przystosowane dla osób niepełnosprawnych. Ponadto uczniowie Gimnazjum niepełnosprawni ruchowo mogli korzystać z pomieszczenia higieniczno-sanitarne przystosowanego dla osób niepełnosprawnych.

Stan techniczny budynków Zespołu Szkół corocznie podlegał komisijnemu przeglądowi, w wyniku którego sporządzano wykaz prac remontowych do przeprowadzenia. W miarę możliwości finansowych prace remontowo-budowlane były sukcesywnie realizowane.

Na terenie Zespołu Szkół zapewniono profilaktyczną opiekę zdrowotną. Opiekę pielęgniarską sprawowała jedna pielęgniarka medycyny szkolnej przez 29h i 55 minut w tygodniu, zatrudniona w ramach kontraktu podpisanego przez Przychodnię Lekarską „Na Skarpie” z NFZ.

Pani Dyrektor nie zapewniła pełnej realizacji zadań określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.), zwanym w dalszej treści „rozporządzeniem w sprawie bhp”, albowiem:

- nie zawiadamiano niezwłocznie organu prowadzącego szkołę (Gmina Miasto Toruń) o każdym wypadku ucznia (wymóg § 41 ust. 1 pkt 4),
- nie zapewniono uczniom w pomieszczeniach Gimnazjum możliwości pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych (§ 4a).

Obowiązek, o którym mowa w § 41 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie bhp Pani Dyrektor realizowała nieprawidłowo w systemie sprawozdań SIO i SG 40 (na dzień 31 marca, 15 i 30 września).

5. Uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego pracowali na podręcznikach do kształcenia ogólnego, zaś metody, formy pracy oraz treści były dostosowywane do ich indywidualnych potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych. Nauczyciel specjalista modyfikował program nauczania, dostosowując formy i metody nauczania, ograniczał materiał do opanowania. Nauczyciele specjaliści korzystali również z podręczników pomocniczych do kształcenia specjalnego z lat wcześniejszych (2001-2009).

---

⁴ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690 ze zm.).

Do roku 2011 nie było specjalistycznych podręczników zgodnych z nową podstawą programową. Aktualnie tylko do pięciu przedmiotów zostały opracowane specjalistyczne podręczniki oraz ćwiczenia, a jak wynikało z wyjaśnień nie wszystkie były udostępnione do sprzedaży.

6. W 2011 r. wydatki Zespołu Szkół wyniosły 7.270,7 tys. zł i w stosunku do roku poprzedniego (6.908,4 tys. zł) wzrosły o 5,2 %. Udział w wydatkach ogółem wynagrodzeń z pochodnymi stanowił 82 % w roku 2011 i 80 % w 2010 r.

Stopień zaspokojenia zapotrzebowania Zespołu Szkół na pozostałe wydatki, tj. wydatki bez wynagrodzeń z pochodnymi i wydatki osobowe, ustalone jako stosunek zgłoszonego zapotrzebowania do kwoty środków przyjętych w pierwotnym planie wydatków wynosiły w 2011 r. – 84 %, natomiast w 2010 r. – 122 %.

W badanym zakresie Zespół Szkół prawidłowo planował i gospodarował środkami finansowymi. Objęte badaniem kontrolnym wydatki Zespołu Szkół poprzedzone zostały porównaniem cen usług i dostaw oferentów lub przeprowadzono postępowanie o udzielenie zamówień publicznych.

7. Dyrektor Zespołu Szkół opracowała na lata 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012 plany nadzoru pedagogicznego obejmujące m.in. Gimnazjum, które podała do wiadomości Radzie Pedagogicznej w wymaganych terminach, o których mowa w § 21 ust. 1 i § 26 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. Nr 168, poz. 1324), zwanego w dalszej treści „rozporządzeniem w sprawie nadzoru”.

Wnioski ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego, z przeprowadzonych ewaluacji, z analizy wyników z egzaminów zewnętrznych przedstawiano Radzie Pedagogicznej i wykorzystywano je w usprawnieniu funkcjonowania Zespołu Szkół.

Dyrektor Zespołu Szkół wspomagała nauczycieli w realizacji ich zadań, w szczególności poprzez organizowanie szkoleń i porad, motywowanie do doskonalenia i rozwoju zawodowego.

W badanym okresie Rada Pedagogiczna stosowała wszystkie kompetencje stanowiące, o których mowa w art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) zwanej w dalszej treści „ustawą o s.o.” Rada ta nie opiniowała projektów planów finansowych Zespołu Szkół do czego była zobowiązana art. 41 ust. 2 pkt 2 ustawy o s. o.

8. Realizacja obowiązkowych zajęć edukacyjnych w Gimnazjum była zgodna z obowiązującymi przepisami w zakresie planów nauczania i była rzetelnie udokumentowana. Dzienniki lekcyjne były kompletne i prowadzono je rzetelnie, zawarto w nich wymagane wpisy, stosownie do wymogów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. Nr 23, poz. 225 ze zm.). Stosowane w Gimnazjum plany nauczania odpowiadały wymogom określonym w załączniku nr 6a do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15, poz. 142 ze zm.).

9. W latach 2010-2011 stwierdzono nierzetelne wykazanie w SIO danych o liczbie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych w Gimnazjum. Na dzień 31 marca 2010 r. podano niższą o jedną osobę liczbę uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z powodu niedostosowania społecznego. Na dzień 31 marca 2011 r. podano niższą o jedną osobę ogólną liczbę uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego. Ponadto zawyżono liczbę uczniów słabo widzących o jedną osobę i uczniów z niepełnosprawnością ruchową o jedną osobę. Powodem nierzetelnych danych było przeoczenie oraz błędne ujęcie w SIO rodzaju niepełnosprawności ucznia Gimnazjum.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Opiniowanie przez Radę Pedagogiczną projektów planów finansowych Zespołu Szkół.
2. Podjęcie działań zapewniających rzetelne wprowadzanie danych do SIO, dotyczących uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.
3. Stosowanie wobec uczniów Gimnazjum form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, uwzględniających zalecenia zawarte w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego, wydanych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną.
4. Niezwłoczne powiadamianie organu prowadzącego o każdym wypadku uczniów, stosownie do wymogu § 41 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie bhp.
5. Podjęcie działań mających na celu zapewnienie uczniom Gimnazjum możliwości pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych w pomieszczeniach Gimnazjum.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków, zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.